

Pekka Mustonen, Maiju Pankakoski, Johanna Arola, Krister Höckerstedt, Heikki Mäkisalo, Lauri Saarela ja Leena Lindgren

Lääkärien pariutumisen motiivit

Läheisyyden ja yhteen liittymisen tarve on ominaista kaikille nisäkkäille. Eläinten käytöksen tutkija Konrad Lorenz nimitti rakkautta ”kymmenen miljoonaa vuotta kestäneen evoluution ihmeellisimmäksi tulokseksi”. Kaikista eläinlajeista ihminen on kuitenkin selvästi riippuvaisin yksilöiden välisestä rakkaudesta. Se ilmenee sitoutuvana kiintymyksenä, joka on luonteeltaan valikoivaa ja joskus myös hämmästyttävän epäitsekästä. Psykoanalyttikko Erich Frommin mukaan ”ilman rakkautta ihmiskunta ei tulisi toimeen päiväkään”. Apostoli Paavali puolestaan totesi: ”Niin pysyvät nämä kolme: usko, toivo, rakkaus. Mutta suurin niistä on rakkaus.”

Edellisen vuoksi tai siitä riippumatta ehkä keskeinen elämää ylläpitävä motiivi liittyy parinmuodostukseen ja lisääntymiseen perheenomaisessa jatkuvassa suhteessa, jonka voidaan ajatella myös turvaavan seuraavan sukupolven vastaavan toiminnan. Parinmuodostuksen motiivit ovat vahvoja, ja valtaosa ihmisistä pyrkii jossain elämänvaiheessaan aktiivisesti pääsemään intiimiin kontaktiin toisen ihmisen kanssa. Joulunumeron toimitus päätti tutkia lääkärien pariutumisen motiiveja epämuodollisella ja melko epätieteellisellä internetissä toteutetulla kyselytutkimuksella. Kyselyn tavoite oli selvittää lääkärien parinvallintaan liittyviä seikkoja ja motiiveja. Lääkärien parisuhdekiemurat kiinnostavat myös ammatikunnan ulkopuolella, mitä todistavat muun muassa lukuisat romanttiset lääkärisarjat kirja-kaupoissa ja televisiossa.

Tulokset

Kyselyyn saatiin 1 285 vastausta elokuussa 2018. Kyselyn teema tuntui kiinnostavan enemmän naislääkäreitä, sillä vastanneista noin 80 % oli naisia (TAULUKKO 1).

Vastanneista 96 % oli lääkäreitä, loput todennäköisesti lääketieteen opiskelijoita. Kai-

ken kaikkiaan kyselyyn vastanneista noin 40 % ilmoitti olevansa tai aiemmin olleensa parisuhteessa lääkärin kanssa. Erikoisalakohtainen jakauma löytyy TAULUKOSTA 2. Lääkäripuolisista peräti 39 % oli tai oli ollut samalta kurssilta ja vajaa viidennes samalta erikoisalalta.

TAULUKOSSA 3 esitetään lääkäripuolisoiden jakautuminen erikoisalalan mukaan. Vastanneista yli puolella diagnostiselle alalle, kirurgiksi tai sisätauteihin erikoistuneista on lääkäripuoliso. TAULUKOSSA 2 kuvattujen muiden konservatiivisten alojen edustajista alle kolmannes oli päätenyt parisuhteeseen lääkärin kanssa.

Parisuhteessa elävistä rahtusen yli puolet oli tai oli ollut avioliitossa, neljännes avioliitossa ja

TAULUKKO 1. Vastanneet syntymävuosikymmenen ja sukupuolen mukaan.

Syntymävuosikymmen	Lukumäärä	Sukupuoli		
		Nainen	Mies	Muu
1940-luku	14	11	3	–
1950-luku	73	56	17	–
1960-luku	190	161	28	1
1970-luku	277	238	37	2
1980-luku	505	396	107	2
1990-luku	226	162	64	–
Yhteensä	1 285	1 024	256	5

TAULUKKO 2. Kysymyksiin vastanneiden osuudet erikoisaloittain.

En ole erikoistunut	33 %
Kirurgian alat	8 %
Muut operatiiviset alat (mm. akuuttilääketiede, anestesiologia, korva-, nenä- ja kurkkutaudit, naistentaudit ja synnytykset, silmätaudit)	15 %
Sisätautien alat	5 %
Muut konservatiiviset alat (mm. fysiatria, geriatría, ihotaudit, lastentaudit, neurologia, syöpätaudit)	12 %
Psykiatriset alat	8 %
Diagnostiset alat (mm. kliininen farmakologia, kliininen mikrobiologia, radiologia)	5 %
Muut alat (mm. yleislääketiede, työterveyshuolto)	18 %

viidennes useammassa kuin yhdessä edellisistä. Noin 4 % oli ollut jossain muussa vastaavassa parisuhteessa. Vastaajista 58 % oli ollut parisuhteessa kerran, 29 % kahdesti, 8 % kolmesti ja 5 % useammin.

Selvitimme myös puolison löytämiseen tai valintaan käytettyjä keinoja rakenteisilla kysymyksillä (**TAULUKKO 4**). Käytetyimpiä parinet-sintämenetelmiä olivat opiskelijabileet (49 %), ”ravintolapartiointi” (38 %), internetpalvelut (30 %) sekä harrastustoiminta (29 %). Kolmannes ei ollut käyttänyt mitään erityisiä keinoja parin löytämiseksi, rakkaus oli vain leimahtanut liekkiin ja johtanut yhteiseen elämään. Deittailua ja tanssimista oli kumpaakin suosinut noin viidennes, ja yhteisen työn kautta liittoon oli päätyntä runsas viidennes vastaajista.

Puolisonvalintaan liittyvistä motiiveista ylivoimainen ykkönen oli ollut vastapuolen mieluisa luonne tai huumorintaju, jonka listasi yhdeksi motiiviksi 80 % vastanneista (**TAULUKKO 5**). Yhteiset harrastukset tai kiinnostuksen kohteet olivat olleet tärkeitä 43 %:lle ja estro-tai androgeeninen habitus 33 %:lle vastaajista. Taloudellinen status oli ollut tärkeä vain 5 %:lle ja sosiaalinen status 14 %:lle. Yhteiset ystävät olivat olleet tärkeä tekijä noin neljännekselle vastaajista. Ehkä lohduttomimpaan ryhmään kuului noin 3 % vastaajista, joille oli jäänyt ”luu käteen”, kun muutakaan ei ollut löytynyt. Kyselyn tilastollinen voima ei valitettavasti riitä analysoimaan näiden parisuhteiden erityispiirteitä. Vain 1 % vastaajista oli päätyntä liittoon takavuosien kestromenestyjän, raskauden vuoksi.

Lääkäri valitsee lääkärin – tai insinöörin.

Lääkärit pariutuvat ylivoimaisesti eniten keskenään, sillä noin 40 % vastaajista on tai oli ollut parisuhteessa kollegan kanssa. Noin neljännes 750:stä puolisolleen muun ammatin ilmoittaneesta vastaajasta on tai on ollut parisuhteessa insinöörin kanssa. Kaukana perässä tulevat ekonomit (8 %), juristit (6 %) ja psykologit (3 %). Vanhan ajan myyttejä kumonnee havainto, että sairaanhoitajapuolisoita oli ilmoitetuista puolisoista vain 6 % eli saman verran kuin juristeja, mutta tulosta saattaa selittää miesvastaajien vähäinen määrä. Vastanneista mieslääkäreistä vain 10 % ilmoitti olevansa tai olleensa parisuhteessa sairaanhoitajan kanssa.

Sukupuolten väliset erot. Merkittävimmät esiin tulleet erot kyselyyn vastanneiden miesten ja naisten välillä liittyvät seuraaviin tilastollisesti riittävän merkitseviin havaintoihin: Mieslääkärit elävät todennäköisemmin avoliitossa ja ovat olleet aiemmin parisuhteessa lääkärin kanssa. Miehet ovat myös useammin olleet parisuhteessa muun työyhteisönsä jäsenen kanssa. Puolison löytämiseksi miehet ovat käyneet naisia useammin opiskelijabileissa ja käyttäneet enemmän nettipalveluita. Miehet valitsevat puolison useammin seksuaalisen habituksen tai yhteensopivuuden perusteella. Naiset valitsevat useammin puolison mieluisan luonteen tai yhteisten harrastusten perusteella ja ovat eronneet harvemmin. Jos näin on kuitenkin käynyt, naiset ovat saaneet suhteesta tarpeekseen useammin kuin miehet eli jättäneet kumppaninsa.

TAULUKKO 3. Lääkäripuolisoiden osuus erikoisaloittain.

Erikoisala	Lääkäripuoliso (n)	Ei lääkäripuolisoa (n)	Lääkäripuolisoiden osuus
Diagnostiset alat	33	32	51 %
Erikoistumattomat	145	235	38 %
Kirurgian alat	49	41	54 %
Muut konservatiiviset alat	59	77	43 %
Muut operatiiviset alat	81	89	48 %
Psykiatriset alat	35	52	40 %
Sisätautien alat	26	25	51 %
Muut alat ¹	62	140	31 %

¹ Liikunta-, oikeus- ja yleislääketiede sekä terveyden- ja työterveyshuolto

Lääkäripuolison valinnee naiset ovat todennäköisemmin hieman nuorempia ja elävät avioliitossa. He ovat olleet myös useammin parisuhteessa ja käyneet puolison löytämiseksi opiskelijabileissä. He ovat myös useammin kokeneet eron ja jättäneet puolisonsa. Miehistä lääkäripuolison valinnee ovat todennäköisemmin kirurgeja tai muilla operatiivisilla aloilla. Puolison löytämiseksi he ovat käyneet opiskelijabileissä ja valinnee puolison yhteisten ystävien perusteella. Insinööripuolison valinnee ovat tavallisemmin diagnostisella tai muulla konservatiivisella alalla, heillä on entinen lääkäripuoliso samalta kurssilta, he ovat deittaillleet ja etsineet seuraa internetistä sekä valinnee puolison taloudellisen statuksen perusteella.

Erikoisalohtaisia havaintoja. Teimme myös pinnallista erikoisalohtaisten erojen analyysiä. Kirurgit ovat todennäköisemmin miehiä, avioliitossa ja olleet parisuhteessa lääkärin kanssa. Kirurgit ovat myös käyttäneet useampia eri keinoja puolison löytämiseksi kuin muut. He ovat valinnee nykyisen puolisonsa useammin seksuaalisen habituksen tai yhteensopivuuden perusteella. He ovat kokeneet useammin eron ja jättäneet puolisonsa.

Psykiatrit ovat todennäköisimmin joukon vanhimpia ja elävät avioliitossa. Lääkäripuolison valinneiden psykiatrien kaikki aiemmatkin kumppanit ovat yleensä olleet lääkäreitä. Yleislääkäreillä (mukana myös liikuntalääketiede, oikeuslääketiede, terveydenhuolto, työterveyshuolto) ei ole todennäköisemmin ollut parisuhdetta lääkärin kanssa. Mikäli näin oli kuitenkin

käynyt, puoliso oli samalta kurssilta tai erikoisalalta.

Kertaalleen tai useammin eronneet ovat yleensä olleet avioliitossa tai useammassa kuin yhdessä parisuhdemuodossa. Eronneet ovat olleet parisuhteessa todennäköisemmin samalla erikoisalalla olleen lääkärin kanssa sekä valinnee nykyisen puolisonsa seksuaalisen habituksen tai yhteensopivuuden perusteella.

Pohdintaa

Tältä kyselytutkimukselta ei – joulunumeron hengen mukaisesti – edellytetty tiukimpia tieteellisen tutkimuksen kriteerejä, ja tulokset ovatkin vain suuntaa antavia. Miesvastaajien vähäinen määrä vaikeuttaa analyysia, ja virhelähteenä voi olla myös ”heimoutuminen”, joka voi johtua Facebook-jakeluista ja muista internetin virhelähteistä.

Varmana havaintona voidaan kuitenkin pitää, että lääkärit näyttävät pariutuvan keskenään useammin kuin muiden ammattiryhmien kanssa. Tätä selittävät todennäköisesti opiskelun tiivis kurssimuotoisuus ja parinmuodostuksen mahdollisuuksien rajautuminen opiskelijabileisiin ja satunnaisiin kohtaamisiin opiskelun aikana. Insinöörien huomattavaa suosiota selittävät alan miesvaltaisuus sekä se, että kyselymme vastanneista lääkäreistä 80 % oli naisia. Todennäköisesti insinöörit myös tähyvät herkemmin naisvaltaisten alojen ja naisistuneen lääkiksen edustajiin kuin esimerkiksi laki- tai

TAULUKKO 4. Parin löytämiseen käytetyt menetelmät.

Käytetty parinetsintämenetelmä	Lukumäärä	Osuus vastan- neista
Käynyt ravintolassa	486	38 %
Käynyt tanssimassa	268	21 %
Käynyt opiskelijajubileissa	621	49 %
Deittaillut aktiivisesti	255	20 %
Käynyt työssä	279	22 %
Käynyt harrastuksissa	369	29 %
Etsinyt seuraa internet-palveluista, esim. Tinderistä	375	30 %
Puolisoni löysi minut	229	18 %
En käyttänyt erityisiä keinoja	446	35 %
Jokin muu keino	112	9 %

kauppatieteen opiskelijat, jotka löytänevät parinsa helpommin omista joukoistaan.

Tutkimusten mukaan sosioekonominen homogamia on yleistä ja ihmisillä on taipumus valita puolisonsa samasta sosioekonomisesta luokasta. Sitä voidaan pitää osoituksena statusryhmien välisestä sosiaalisesta sulkeutuneisuudesta, johon erityisesti korkeimmin koulutetut eli ylemmän korkea-asteen tutkinnon suorittaneet ovat kaikkein taipuvaisimpia (1). Koulutukseen liittyvä status ennustaa yhteisiä arvoja, asenteita, elämäntapoja ja kiinnostuksen kohteita. Kulttuurinen samankaltaisuus luo yhteistä ymmärrystä partnereiden välille, vahvistaa yhteen liittävää käyttäytymistä ja luo pohjaa kestäväälle yhteiselle parisuhteelle (2–5).

Parisuhteiden kestävyys on kumppanin ammatista tai muista syistä riippumatta kuitenkin koetuksella, ja hieman yli puolet lääkärin suhteista päättyy eroon. Sinällään tämä ei poikkea muista ammattiryhmistä, sillä Suomessa kokonaiseronneisuusluku on jo vuosia ollut lähellä 0,50:tä. Erotilastoa Euroopassa – ja koko maailmassa – johti vuonna 2000 Ruotsi (55 %). Seuraavina tulivat Suomi (51 %), Viro (47 %) ja Tanska (45 %). Erikoisalakoh-
taisessa vertailussa oli kiinnostavaa, että psy-

TAULUKKO 5. Puolisonvalintaan vaikuttaneet motiivit.

Motiivi	Lukumäärä	Osuus vastan- neista
Estro- tai androgeeninen habitus	405	33 %
Seksuaalinen yhteensopivuus	371	31 %
Mieluisa luonne tai huumorintaju	967	80 %
Taloudellinen status	60	5 %
Sosiaalinen status	170	14 %
Yhteiset ystävät	288	24 %
Yhteiset harrastukset tai kiinnostuksen kohteet	525	43 %
Omat vanhemmat	10	1 %
Puolison vanhemmat	20	2 %
Omat tai puolison lapset	0	0 %
Raskaaksi tuleminen	11	1 %
En löytänyt mitään, ”jäi luu käteen”	39	3 %
Jokin muu motiivi	125	10 %

kiatreilla parisuhteen pysyvyys oli yleisempää ja kirurgien liitot puolestaan hajosivat yleisimmin. Myös parinmuodostuksen motiiveissa oli merkittäviä eroja. Stereotyyppoisesti kategorisesti peilaten voisi arvailla, että operatiivinen ala vaatii nopeita ja suoraviivaisia päätöksiä, psykiatrinen taas uppoutumista mielen syöve-
reiden ongelmiin ja motiiveihin, jotka sitten sitouttavat myös henkilökohtaisiin valintoihin ja päätöksiin. Kuuluisa yhdysvaltalainen

parisuhdetutkija John Gottman kiteyttää onnellisen parisuhteen salaisuuden siihen, että parisuhteen motiivi ei ole onnellisuus vaan kasvu. Gottmanin ja muidenkin tutkijoiden mukaan onnellisen parisuhteen salaisuus liittyy lämpimiin tunteisiin, sopuisuuteen, luottamukseen, myötäiloon, myönteiseen huomioimiseen sekä seksiin ja läheisyyteen.

Lopuksi

Lohdullista on, että valtaosa lääkäreistä ja muistakin suomalaisista kokee olevansa onnellinen parisuhteessaan. Jos yhtenä vuonna solmituista liitoista keskimäärin 2–3 % päättyy vuosittain eroon, niin 20 vuoden jälkeen noin puolet suhteista on päättynyt. Parisuhteensa hyvin-

Psykiatrien parisuhteet kestävät, kirurgien eivät

vointiin ja laatuun voi itse vaikuttaa. Tämä kävi myös ilmi Elämä pelissä -televisio-ohjelman neljännen tuotantokauden ennakkokyselyssä. Kyselyyn vastanneista 2 000 suomalaisesta 94 % uskoi, että omilla toimillaan voi vaikuttaa parisuhteensa hyvinvointiin. Onnellisuus ja tyytyväisyys syntyvät omien toimien myötä mukavana bonuksena. Niin parisuhteet kuin

elämä yleensä ovat monimutkaisia juttuja, samoin kuin tämä leikkimielellä tehty tutkimuskin. Siksi se onkin sopiva juuri Aikakauskirjan joulunumerossa julkaistavaksi. ■

* * *

Kiitämme Riikka Haikalaa avusta kyselytutkimuksen toteutuksessa.

PEKKA MUSTONEN, LT, toimitusjohtaja
Kustannus Oy Duodecim, Helsinki

MAIJU PANKAKOSKI, VTM, tutkija
Suomen Syöpärekisteri

JOHANNA AROLA, professori, osastonylilääkäri
HUSLAB ja Helsingin yliopisto

KRISTER HÖCKERSTEDT, professori
Espoo

HEIKKI MÄKISALO, professori, osastonylilääkäri
Elinsiirto- ja maksakirurgia, Vatsakeskus, HUS

LAURI SAARELA, FM, toimittaja
Aikakauskirja Duodecim

LEENA LINDGREN, emeritaprofessori
Helsinki

KIRJALLISUUTTA

1. Mäenpää E. Socio-economic homogamy and its effects on the stability of cohabiting unions. Väitöskirja. Helsingin yliopisto 2015.
2. Burgess EW, Wallin P. Homogamy in social characteristics. *Am J Sociol* 1943;49:109–24.
3. Coombs RH. Reinforcement of values in the parental home as a factor in mate selection. *Marriage Fam Liv* 1962;24:155–7.
4. Kalmijn M. Shifting boundaries: trends in religious and educational homogamy. *Am Sociol Rev* 1991;96:786–800.
5. Kalmijn M. Inter marriage and homogamy: causes, patterns, trends. *Annu Rev Sociol* 1998;24:395–421.